

„Leghálásabb tárgy a karének, mert legjobban fizet a ráfordított fáradságért. A tudományos tárgyak iskolai eredménye nem igen mérhető komoly tudományos mértékkel. (...) Ellenben bármely iskola énekkara elérheti azt a színvonalat, amelyen alkalmassá válik az iskolán belüli nevelő szerepre. Egy lépéssel tovább már a nyilvános zeneéletben is számottevő értéket jelenthet.” Szinte hallok az ellentábor felhördülését, mi több, a velem nem egy húron pendülő zeneszakos kollégák ellenvetését is: „Karének? Ugyan! A mai fiatal már nem igényli.” Annál a pedagógusnál, aki kényelmességből fel sem kínálja diákjainak az éneklés lehetőségét, akinek magának nincs rá igénye, hogyan is lenne a gyermeknek – fiatalnak arra igénye? Igazamat – miszerint a mai fiatal is szívesen énekel – mi sem bizonyítja jobban, mint a tények: a háromévenként megrendezésre kerülő Csengő Énekszó, tavalyi, XV. évfolyamán 4 alsó tagozatos, 11 felső tagozatos és 3 középiskolai kórus – a párkányi Liszt Ferenc Művészeti Alapiskola – Hanza Rolanda, az Ipolysági Magyar Gimnázium Bartók Béla Ifjúsági Vegyeskara – Béres Gábor, az idén fennállásának 45. évfordujóját csodálatosan nívós hangversennyel megünneplő, kassai Márai Sándor Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium és Alapiskola Leánykara – Ferencei Andrea és Kekeňák Szilvia vezetésével – mérette meg felkészültségét. (Felbecsülhetetlen értékű lenne, ha középiskolai kórusaink karnagyai a lap hasábjain részletesen beszámolnának példaértékű tevékenységükről, a kórusmunka szervezésének hogyanjáról.)

Summa summarum: mi kell a jobbításhoz? Kodály Zoltán erre is megadta a választ: „Nem kell hozzá más, mint néhány énektanár, aki déli harangszókor nem dobja vissza a maltert a vakolóládába. Akinek lelki szükséglete az a kis munkatöbblet, amire hivatala nem kötelezi, de ami éppen a hivatalos munka ízét, lelkét, értelmét adja meg.” El kell érünk, hogy a karének mind az alap- mind a középiskolában – párhuzamosan más tárgyakkal – kötelezően választható tantárgy rangra emeltessen.

Hinni kell Kodály Zoltán tanításában és a maga posztján mindenkinek tennie kell, hogy tanítómesterünk „jóslata”: „Az ének ma: Hamupipőke az iskola tárgyai közt. Pedig hiába: ő érte jön el a királyfi, csak az ő lábára illik a cipő” – beteljesüljön.



Béres Gábor,
fényképezte
Toldi Marian

■ **Az ipolysági Szondy György Gimnázium tanáraként két kórust is vezetsz: a Bartók Béla Ifjúsági Vegyeskarta és a Musica Aurea Vegyeskarta. Mi visz rá egy kémiantanárt a kórusalapításra?**

■ Vonzódom a zenéhez, ami családi indíttatásból fakad. Gyerekkoromban zongoráztam, később doboltam. Családi ünnepeken papám elővette a hegedűt és énekeltünk, később aztán együtt zenéltünk zenekarban édesapámmal és a bátyámmal. Gimnazista koromban énekeltem a Horváth Géza vezette zselizi vegyeskarban, ez meghatározó közösségi élmény volt, s mivel a barátaim is jártak, sokat szórakoztunk. Emlékszem, még az érettségit megelőző napon is elmentem próbára, pedig be kellett utaznom Szentgyörgyből Zselizre. Később pedig tagja lettem a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarának, amit ma a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusának hívnak, ahol szintén nagyon inspiratív munka folyt, a több mint tíz év alatt, amíg jártam, rengeteg tapasztalatot, tudást szereztem Vass Lajostól, id. Sapszon Ferenctől, Józsa Mónikától, Stubendek Istvántól. Az ipolysági gimnázium kezdő tanáraként egy alkalommal a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium vegyeskarának műsorát hallgattam kollégáimmal. Akkori igazgatóm, Korpás Pál a koncert után felvetette, milyen jó lenne nálunk is létrehozni egy kórust. S mivel én akkor éppen tagja voltam a tanítókórusnak, értelemszerűen engem talált meg a feladat. A következő tanévben, 1991 szeptemberében össze is jött egy kamarakórusnyi gimnazista. Később aztán kibővült, a 90-es évek második felében 40 tagot is számlált.

■ **Mi a kihívás egy gimnazista kórus vezetésében? Mi jelent örömet vagy éppen nehézséget ebben a munkában?**

■ A kihívás: minden évben megújul a tagság, hiszen a végzősök elmennek, s mindig újak jönnek helyettük. De van egy folytonosság is, már 22 éve, ami, ha megszakadna, nagyon nehéz lenne újra toborozni az énekeseket. Van egy jó híre a kórusnak, a tagok által elterjed, hogy jó oda járni. A tanári ösztönzés nem biztos, hogy elég lenne. Most az iskola diákjainak egyharmada kórustag, ami nagyon jó arány (persze, nem vagyunk nagy létszámú gimnázium). Egyébként elég kevés a középiskolai kórus, és igazából kuriózumnak számítunk, hiszen általában leánykarok tevékenykednek. A fiúkat bizony meglehetősen nehéz rávenni az éneklésre, de ha egyszer rájönnek az ízére, akkor nagyon megszeretik.

■ **Vonzó műfaj egyébként a karének egy gimnazista számára?**

Eleinte talán nem, aminek persze az is az oka, hogy nincs tapasztalatuk, alapiskolában zeneórán keveset énekelnek, kórusban még kevésbé. Úgyhogy a karvezetőkön múlik: ha hitelesen tudja csinálni, akkor a gyerek egy idő után megkedveli. Ez persze állandó megújulást igényel a tanár részéről, folyton új műveket kell keresni, hogy a repertoár megfeleljen az adott kor igényeinek. A 15-16 évvel ezelőtt bedobható művek ma már nemigen nyerek el az ifjú énekesek tetszését. Elsősorban mégis az számít, mennyire meggyőző a tanár személyisége, ami persze mindenféle tanításra, tantárgyra is vonatkozik.

■ **A középiskolában nincs ének-zene tantárgy. Pótolhatja a kórusmunka ezt a hiányt?**

Zella Ágnes
Újságíró, Petye

Éneklő közösségben lenni jó

Beszélgetés Béres Gábor mérnök-tanárral, karnaggal

■ Valóban hiánypótló szerepet tölthet be. Bár úgy tudom, van törekvés a zeneoktatás bevezetésére vagy visszaállítására a művészet és kultúra tárgy helyett. Van a diákokban egy igény, szeretnek zenélni, s erre a leg-egyszerűbb mód a kórus, hiszen nem kell hozzá semmiféle hangszer, csak az emberi hang, amit csiszolni lehet, s akinek van egy picit hallása, előbb-utóbb akár jó énekesé válhat.

■ Fejlődőképesek ezek a fiatalok?

■ Nagyon. Igen gyorsan tanulnak, rövid idő alatt látványos eredményeket lehet velük elérni, jó amatőr szintre fel lehet hozni a kórust, akár fél év után élvezhető előadást tudnak produkálni. Jó példa erre, hogy 1992-től rendszeresen tartunk adventi hangversenyeket az ipolysági katolikus templomban, s szeptembertől december elejéig-közepéig elkészülünk három-négy új művel, melyet már az elsősök vagy új tagok is énekelnek.

■ Szervezésileg hogyan működik az ifjúsági kórus?

■ Fakultatív, vagyis nem kötelező tantárgyként, ami azt jelenti, hogy csak az jár, aki bejelentkezik, mindenféle kényszer nélkül, viszont aki vállalja, attól elvárom, hogy ott legyen a próbán. Az utóbbi időben ezzel nincs különösebb probléma, szívesen járnak.

■ Milyen fellépési lehetőségei vannak az énekkarnak?

■ Az adventi hangversenyen kívül szervezzük a szintén hagyományos pünkösdi koncertet. Ezt az utóbbi két évben művészetnapként tartottuk meg, a vegyeskar mellett fellépési lehetőséget kaptak a vers- és prózmondók, illetve a hangszeres szólisták és kamaracsoportok, valamint meghívtuk a Pongrácz Lajos Alapiskola Csillag-szóró Gyermekszínjátszó csoportját is, hogy a felnövekvő nemzedéknek megmutassuk a gimnáziumban folyó tevékenységet, illetve mi is lássuk, mi történik az alapiskolában a tehetséggondozás terén. Ez a június eleji rendezvény méltó alkalom arra is, hogy ünnepélyesen búcsút vegyünk az érettségi után távozó tagjainktól.

Továbbá fel szoktunk lépni különböző iskolai ünnepeken, a karácsonyi műsorban, március 15-e és a Milleniumi Ösztöndíj átadásának alkalmából. Kapunk meghívást baráti iskoláktól, így szerepeltünk rendszeresen Balasagyarmaton, jártunk Szentendrén, illetve többször Budapesten is. Évente szervezünk kórustábort, ezt nagyon szereti a tagság, ilyenkor elvonulunk Palástra, ahol az Ivánka-kastélyban két-három napot a zenének szentelünk, persze mindig valamilyen fellépésre készülünk, új műveket tanulunk, és a koncentrált munka közben nagyon jól érezzük magunkat együtt.

■ Mindezt győződ egyedül?

■ Van segítségem: feleségem, N. Tóth Anikó részt vállal a kezdetektől fogva a lányszólalom betanításában, a kórusélet szervezésében, a műsorok rendezésében, a repertoár kiválasztásában.

■ Van a kórusnak támogatója?

■ Igen, általában az iskola mindenkori igazgatója segíti a munkát, kollégáim is megerősítenek e tevékenység fontosságában, az anyagiakat pedig (az utaztatást, a kórustábor költségeit) a szülői munkaközösség teremti elő. Kevés iskola büszkélkedhet vegyeskarral, és a diákok a befektetett munkájukért megérdemlik mind az erkölcsi, mind az anyagi támogatást.

■ A szakmai megmérettetést is fontosnak tartod?

■ Igen, az ifjúsági kórus az alapítás óta jár a szlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági kórusok országos versenyére, a Csengő Énekszóra, melyet három-évente rendeznek meg. Az egy másféle élmény, amikor szakemberek mondanak véleményt a kórus munkájáról, tanácsokat adnak, melyek a további munkát játékosan segítik. A diákok pedig természetesen szeretik a versenyeket. Ilyenkor van alkalmuk arra is, hogy összehasonlítsák saját teljesítményüket a többi kóruséval, lássák azt, hogy mások is művelik a zenélést ezt a fajtáját, igaz, középiskolai kórusból sajnos elég kevés van nálunk. Kétszer ezüst-, öt alkalommal pedig aranykoszorús minősítést kaptunk.

■ Mi jelenti a legnagyobb sikert számokra a gimikórus élén?

■ Talán az, amikor volt diákokkal találkozom egy-egy koncertünk alkalmából. Érdeklí őket, hol tart a kórus, felidézik a közös élményeket, elmesélik, hogy őrzik a kottákat, dúdolják a szólamot a gyerekeiknek. Ötévente tartunk jubileumi koncertet, ahová meghívjuk a régi tagokat is (közel háromszáz diák fordult meg a 22 év alatt az énekkarban!), szívesen jönnek, 50-60-an is, s mindig nagy élmény, amikor a régi tagokkal együtt fújunk el egy-egy kórusművet. És hát persze az is nagy öröm, amikor szólampróbák után összeénekeljük a művet, és megszólalnak a harmóniák, és látom, hogy a gyerekeknek ez sikerélményt jelent. Gyakran megtörténik, hogy a próba folyamán fanyalognak, nehezen fogadják el az adott művet, túl igényesnek tartják, aztán amikor összejön, mindig azt akarják énekelni. Amibe jelentős munkát fektetnek be, az egy idő után számukra is fontos lesz.

■ A zenei alkotáson túl van-e még valamilyen hozadéka a kórusmunkának?

■ Természetesen van közösségépítő szerepe. Ezenkívül lehetőséget kapnak az egyéb tantárgyakban kevésbé jól teljesítő diákok is a kibontakozásra. És hát valamennyiük érzelmi intelligenciája, zenei ízlése is alakul, fejlődik.

■ Hogyan fogadja a közönség a gimnazista kórust? Van állandó közönségetek, rajongótáborotok?

■ Állandó és hálás, illetve értő közönségünk az iskola diáksága és tanárai, természetesen a szülők, ahogy említettem, a volt diákok, és hát az ipolysági hagyományos rendezvényeknek is van állandó látogatottsága. Fiatal énekeseket hallgatva a befogadót az a jó érzés fogja el, hogy van utánpótlás.

■ Másik kórusod, a Musica Aurea Vegyeskar életkorát tekintve 6 évvel fiatalabb, mint a gimikórus, de a maga 17 évével is elég szép kórusmúltra tekinthet vissza. Ebbe miért

fogtál bele? Nem elégedtél meg egy énekkarral?

■ Ipolyságon régebben működött a Honti Hangok nevű kórus, ami aztán megszűnt. Viszont a 90-es évek második felében felmerült az igény, hogy újat kellene alapítani. Valószínűleg a gimnazista énekkar városi fellépései következtében esett rám a választás. A Csemadok ipolysági alapszervezete égisze alatt működünk, és Ipolyság Város a fenntartónk, ennek fejében öregbítjük városunk jó nevét fellépéseink alkalmával nemcsak odahaza, hanem távolabbi helyeken is. Kezdetben Ipolyság Város Vegyeskara néven szerepeltünk, néhány éve változtattunk nevet. Van az éneklésre igény, amit az is bizonyít, hogy évről évre gyarapodik a tagság, nemigen kell rábeszélni az embereket, szívesen jelentkeznek maguktól. Akik eljönnek a próbákra, azoknak a döntő többsége ott is marad, sajnálva, hogy nem hamarabb lépett be.

■ Milyen összetételű a kórus?

A gimnazistától kezdve a 80 év körüli nyugdíjasig terjed a generációs skála, a legtöbben 40-50 közöttiek, foglalkozásukat tekintve rendkívül változatos társaság: a pedagógustól a hivatalnokon át az autószerelőig, a lényeg az, hogy mindenki nagyon muzikális, ráadásul szívesen találkoznak egymással, nagyon jó a közösség. Próbára öntudatosan és rendszeresen járnak, és gyakran próba után is együtt maradunk egy-egy születés- vagy névnapünneplés apropóján. Mondhatom, hogy egy igazi nagy család vagyunk.

■ Milyen művekből épül fel a repertoár?

■ Túlnyomórészt magyar zeneszerzők műveit énekeljük. Műsorunkon tartjuk különböző korok kórusdarabjait a reneszánsztól a kortárs művekig. A kórusnak a legjobban talán a népdalfeldolgozások állnak, a tagság szívesen éneklí őket, de nagyon sok szakrális mű is van a tarsolyunkban, mert gyakran fellépünk egyházi rendezvényeken, különböző ünnepek alkalmából szentmiséken, istentiszteleteken.

■ Milyen más fellépési lehetőségei vannak a felnőtt kórusnak?

■ Az egyik állandó rendezvény az előbb már említett hagyományos adventi koncert, melynek szervezője is a Musica Aurea Vegyeskar; ezen minden ipolysági kórus szerepel, valamint mindig hívunk vendég kórust is. A másik a pünkösdi hangverseny, amit az utóbbi két évben nemzetközi pünkösdi kórusfesztivállá fejlesztettünk.



Tavaly Český Krumlovból és Kaposvárról hívtunk énekkart, idén pedig a komáromi Concordia Vegyeskart és a hódmezővásárhelyi Fandante Kamarakórust láttuk vendégül. Az ipolysági közönségnek szeretnénk változatos zenéi vagy kóruskultúrát biztosítani. És hát ezáltal új kapcsolatokat teremtünk, abban is bízva, hogy akit elhozunk, az majd viszozza a meghívást. Ennek szép példája, hogy az idén három napig Balatonfenyvesen kórustáboroztunk a kaposvári Vikár Béla Vegyeskar tagjaival, együtt énekelünk a tihanyi apátságban és a balatonboglári evangélikus templomban a Kórusok éjszakája rendezvényen. Egyébként van jónéhány kórusbarátunk: ilyen a törökbálinti Cantabile kórus, a veregyeházi Gaudeámusz kórus vagy a hódmezővásárhelyi Fandante Kamarakórus, akikkel rendszeresen találkozzunk jubileumok vagy nagyszabású koncertek, fesztiválok idején.

■ Kezdetől fogva nem egyedül vezette az énekkart, ugye?

■ Alapító karnagyársam Wollent Andrea volt, majd néhány évig Tömöl Gabriella segítette a munkánkat, most pedig Baláz Szabina és Baláz Martina dolgozik velünk.

■ Miért jó, ha több vezetője van egy kórusnak?

■ Egyrészt mert megoszlik a munka, kevesebb teher jut egy karnagyra, jobban fel tud készülni a próbákra, másrészt pedig más-más szint visznek a kórus életébe. Jobb, ha többféle ízlés, szemlélet keveredik az eltérő karnagyszemélyiségek révén, így változatosak a próbák, nem beszélve arról, hogy a betanításban gyorsítja a munkát, ha a szólamok külön ismerkednek a művel. A próbák így élményszerűek, nem kell egymást várva unatkozni.

■ A felnőtt kórus is jár versenyre?

■ Igen, ugyanolyan megfontolásból, mint a gimnazistákkal, a Musica Au-

rea Vegyeskarral is rendszeresen benevezünk a szlovákiai magyar felnőtt kórusok országos versenyébe. Megalakulásunk óta ott vagyunk Galántán minden Kodály Napokon, ahol kétszer arany, háromszor pedig ezüst-savas minősítést kaptunk. Az idein éppen aranyat, ami nagyon nagy eredménynek számít, hiszen megtérült a rengeteg befektetett munka, amit a felkészülés során végeztünk. És hát látjuk a többi kórust, tudjuk viszonyítani a saját teljesítményünket másokéhoz, a fesztivál pedig lehetőség az ismerkedésre, közös éneklésre. A gála minden más hangulattal összehasonlíthatatlan élménye, amikor együtt éneklí 500-600 torok Kodály Berzsenyi ódájára írt *Forr a világ* kánonját. Ezt a gimnazisták is nagyon élvezik a Csengő Énekszón.

■ Mi a különbség a két kórusal való munkában?

■ Egy-egy fellépés alkalmával hihetetlen energia jön az énekesekből, ebben nincs nagy különbség. A gimnazistáknál talán egy kicsit látványosabb a fejlődés, a karnagtól több odafigyelést és energiát igényel lekötni a nyüzsgő, gyors élettempójú fiatalokat. A próbák tanítás után vannak, nagy szellemi és léleklajmólkódást igényel a levezetésük. A felnőttek esetében, mivel a tagság kevésbé változik, viszont igényesebb művekre is lehet vállalkozni.

■ Miért érdemes kórust vezetni?

■ Azért, hogy az ember örömet szeressen magának is, az énekeseknek is. A közös alkotás öröme, az együtt átélt élmények, sikerek mindig hatványozottabb energiával töltenek fel, mint ha az ember csak a saját örömét leli valamiben.

■ Legyen hasonló lélekelő örömmel, énekes sikerekkel teli a következő évad mindkét kórus életében! Köszönöm a beszélgetést!